

Handlingens mann

Språklige utsagn formidler ikke bare mening, de er også handlinger. Med denne innsikten har Quentin Skinner redefinert den idéhistoriske forskningen. Når han 1. september utnevnes til æresdoktor ved Universitetet i Oslo, er det en av vår tids store intellektuelle som hedres. Det mener Thomas Krogh, professor i idéhistorie og Skinners høyst uoffisielle «roadmanager» i Norge.

– Skinner har revolusjonert en gren av et av de store fagene innen humanistisk forskning, nemlig idéhistorien. Han er verdens ledende forsker på sitt felt, sier Thomas Krogh.

FRA KALENDEREN: [Donna Haraway og Quentin Skinner i Oslo](#)

Idéhistorisk ommøblering

Hovedsakelig har Skinner fordypet seg i tidlig moderne politisk tenkning. Som forfatter av mer enn 20 bøker, innehaver av en rekke æresgrader og som Barber Beaumont professor ved Queen Mary, University of London, har Skinner hatt stor betydning for politisk idéhistorie.

For norske lesere er han kanskje mest kjent for sine metodiske og teoretiske bidrag til debatten om hva idéhistorie er og hvordan den bør bedrives. Det er en debatt han har bidratt til som historiker; han er ikke en forsker som primært har brukt filosofi til nye formål, understreker Krogh.

– Alle premissene ligger i tanken om idé-*historie*, sier han.

Skinner har vært opptatt av å finne de begrepene og intellektuelle ressursene som tidligere tiders tenkere kunne utnytte og var begrenset av, fremhever Krogh og fortsetter:

– Ellers blir filosofi- og idéhistorie anakronistisk. Forfattere tillegges meninger de ikke har – og som de ikke kunne ha. Dette betyr igjen at «ismer», retninger og strømninger, de gamle møbler i idéhistoriens rom, erstattes med entiteter som kalles språk eller språkrammer, rammer som forfatterne beveger seg innenfor.

Vision of Politics

Et av Skinners viktigste og mest leste verk er essaysamlingen «*Vision of Politics*». I første bind, [Regarding Method](#), utvikler han en teori og metode for idéhistorisk forskning. I det neste bindet, [Renaissance Virtues](#), praktiserer han idéhistorie gjennom analyser av begreper som «dyd», «stat» og «fyrste» i de italienske bystatene i renessansen. Det siste og tredje bindet, [Hobbes and Civil Sciences](#), omhandler politisk tenkning i 1600-tallets England hovedsakelig ut fra Thomas Hobbes.

Ved hjelp av John Austins talehandlingsteori fokuserer Skinner på hvordan begreper, ord og tekster fremviser en bruksbasert mening. Et mål er å forstå hva politiske tenkere gjorde da de forfattet og utga sine skrifter eller verk.

Det grunnleggende spørsmålet vi står overfor når vi studerer en gitt tekst, er hva dens forfatter, i lys av tiden han skrev i og hvilket publikum han henvendte seg til, i praksis kunne ha ønsket å formidle da han kom med dette konkrete utsagnet.¹

Hovedmålet er ikke å utvikle en ny idéhistorisk metode, men heller å utøve idéhistorisk forskning. Det er først som en lesestrategi i møtet med politisk tenkning at de språkfilosofiske innsiktene realiseres for Skinner.

En konkurrerende frihet

I de senere årene er det en nærmest nyoppdaget «isme» som har utgjort Skinners arbeidsområde: republikanismen. Med røtter i senromersk statstenkning spilte republikanske forståelser av stat og frihet en sentral rolle i engelsk politisk tenkning på 1600-tallet.

Fremfor alt er det frihetsbegrepet i den republikanske tradisjonen Skinner har vært opptatt av i senere verk som [Liberty before Liberalism](#) (1998), [Hobbes and Republican Liberty](#) (2008) og i den norske antologien [Vilkårlig makt](#) (2009).

Mens frihet innenfor liberalismen defineres negativt – man er fri med mindre man er forhindret i å gjøre som man vil – defineres frihet av republikanske tenkere som «fravær av vilkårlig makt», som å være uavhengig av en annens vilje. Ufrihet er vilkårlig maktutøvelse og kaos, mens forutsigbare styreformer og maktutøvelse utgjør en forutsetning for frihet.

Skinner vektlegger og anerkjenner republikanismens avstand fra dominerende forståelser av frihet i dag. Mens dens «konkurrent» liberalismen, formulert av blant annet Thomas Hobbes og John Locke, er blitt videreført inn i vår tid, ligger republikanismens sprengkraft i bruddet med mer dagsaktuelle forståelser.

Fortidens forskjellighet beriker

I flere av sine arbeider uttrykker Skinner en ambisjon om at idéhistorien skal kunne fungere kritisk overfor samtiden. Ikke først og fremst ved å utøve maktkritikk eller fremheve radikale, subversive prosjekter, men fordi fortiden kan lære oss noe i kraft av sin annerledeshet.

Nettopp det er omdreiningspunktet i essayet «Om filosofihistoriens nytte» ([Arr – idéhistorisk tidsskrift 3-4, 2009](#)). Der antyder Skinner hvordan republikanske forståelser av frihets- og statsbegrepet ikke bare kan frembringe en dypere innsikt i nedarvede tanketradisjoner, men også representere et alternativ til dagens dominerende forståelser.

Gjennom en konfrontasjon med fortidens fremmedhet kan samtidens debatt berikes slik at en bedre forståelse av forestillinger om staten og frihet kan utvikles. Som Skinner selv understreker:

[En] filosofihistorisk undersøkelse kan være nyttig ved at en slik fremgangsmåte kan hjelpe oss til å forbedre kvaliteten på dagens debatter rundt problemstillinger som fortsetter å være umiddelbart viktige for oss.²

Når Skinner kreeres som æresdoktor i september, knyttes Universitetet i Oslo til banebrytende forskning innenfor politisk idéhistorie, nyutvikling av idéhistorisk metode og til et brennende forsvar av historisk og humanistisk forskning og kunnskap.

Noter

¹ Quentin Skinner, «Meaning and Understanding in the History of Ideas», i *History and Theory* vol. 8, nr. 1 (1969), 48-49. Min oversettelse.

² Quentin Skinner, «Om filosofihistoriens nytte», i *Arr – idéhistorisk tidsskrift* nr. 3–4 (2009), 63.